

31.10.2019

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Lausuntopyyntö 30.9.2019/STM/2505/2019

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta

Luonnoksessa esitetään aikuiskoulutustukea muutettavaksi työmarkkinajärjestöjen tekemän aloitteen pohjalta. Esityksen tavoitteena on edistää palkansaajien mahdollisuuksia samanaikaiseen aikuiskoulutustuella opiskeluun ja työntekoon. Tavoitteeseen pyritään muuttamalla aikuiskoulutustuen määräytymisen laskentakaavaa poistamalla sovitellun tuen suojaosa sekä alentamalla täyden aikuiskoulutustuen korvausprosentteja. Muiden tulojen huomioiminen ehdotetaan muutettavan sovitellun aikuiskoulutustuen määrän laskennassa maksuperusteisesti. Lisäksi luonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksiä, suoritettavaksi edellytettävien opinto- tai osaamispisteiden määrää tukikuukautta kohden, tukikuukauden kulumista sekä aikuiskoulutustuen hakemista ja maksamista koskevia säännöksiä.

Valtiovarainministeriön lausunto

Esityksen tavoitteena on parantaa palkansaajien kannustimia työuran aikaiseen opiskeluun ja kannustaa matalasti koulutettuja tai matalapalkka-aloilla työskenteleviä edistämään omaa osaamistaan. Kuten esityksessä kerrotaan, aikuiskoulutustuki on nykyisessä muodossaan kohdentunut voimakkaasti valmiiksi korkeasti koulutetuille julkisen sektorin työntekijöille, joilla on usein pohjakoulutuksena korkea-asteen tutkinto. Aikuiskoulutustuella on myös esityksen mukaan tyypillistä, että sitä maksetaan kokoaikaisesti töistä poissa olevalle. Esityksessä on mainittu taloustieteellisen kirjallisuuden mukaisesti, että aikuiskoulutustuen käyttöön vaikuttavat todennäköisesti myös muut kuin taloudelliset kannustimet.

Esitys vähentäisi täyden aikuiskoulutustuen määrää kaikissa tuloluokissa. Etuuden lasku, niin euromääräisesti kuin suhteessa edeltäviin ansioihin, olisi ehdotuksen vaikutuksesta pienimmillään alimmissa tuloluokissa. Saattaa kuitenkin olla, että juuri näille pienituloisille etuuden alenema olisi erityisen merkittävä tekijä koulutuspäätöstä tehtäessä. Mikäli palkansaajan ei ole esimerkiksi koulutuksen luonteen takia mahdollista opiskella osa-aikaisesti, heikentäisi esitys pienituloisten kannustimia kouluttautua aikuiskoulutustuella.

Taulukon 1 mukaan esitetty malli heikentäisi aikuiskoulutustukea käytännössä kaikissa tuloluokissa, jos sovitellutulo jäisi alle 750 euron. Esimerkiksi 1500 euron edeltävällä palkalla ja 500 euron soviteltavilla tuloilla aikuiskoulutustuki vähenisi noin 75 euroa kuukaudessa. Vastaavasti 5000 euron edeltävillä kuukausituloilla ja 750 euron sovitellutuloilla osa-aikainen aikuiskoulutustuki laskeisi noin 105 euroa verrattuna nykytilaan. Sitä vastoin, jos sovitellutulo nousee yli 1250 euron, osa-aikainen aikuiskoulutustuki muuttuisi nykyistä kannatta-

vammaksi. Erityisen kannattavaksi osa-aikainen opiskelu muuttuisi suurilla tuloilla. Esimerkiksi 5000 euron kuukausituloilla ja 2500 euron sovittelutuloilla aikuiskoulutustuki nousisi yli 400 euroa.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, ettei ehdotettu muutos välttämättä olisi kustannustehokkain tapa kohdentaa tukea esityksen tavoitteiden mukaisesti matalan koulutustason henkilöiden osa-aikaista opiskelua tukevaksi.

Mikäli koulutustarjonta keskittyy vastaisuudessaakin kokoaikaisiin opintoihin tai aikuiskoulutustuen käyttäjät hakeutuvat vastaisuudessaakin kokoaikaisiksi opiskelijoiksi, keski- ja erityisesti pienituloisten täyden tuen aleneminen voisi olla ongelmallista koulutuksen kohtaannon ja esityksen tavoitteiden näkökulmasta. Positiivisena asiana esityksessä julkisen talouden näkökulmasta voidaan pitää sitä, että mikäli potentiaaliset aikuiskoulutustuen käyttäjät suurissa tuloluokissa olisivat indifferenttejä tuen pienehköille suhteellisille muutoksille, aikuiskoulutustuen kulut vähenisivät.

Ehdotusta maksuperusteisuuteen siirtymisestä voidaan pitää positiivisena asiana, jos arvioidaan että tulojen säännöllisyys on pienituloisille palkansaajille tärkeämpää koulutuspäätöstä tehdessä kuin suurituloisille. Muutoksen voidaan tästä syystä nähdä parantavan pienituloisten palkansaajien mahdollisuuksia kouluttautua aikuiskoulutustuella.

Esityksen staattiset vaikutusarviot on tehty hyvin. Sellaisten muutosten osalta, joille ei ole pystytty tekemään staattisia vaikutusarvioita, on pyritty arvioimaan dynaamisia vaikutuksia. Valtiovarainministeriö katsoo, että ehdotusten merkittävät käyttäytymisvaikutukset olisivat näillä perustein epätodennäköisiä ja edellyttäisivät huomattavia muutoksia myös koulutuksen tarjonnassa, osa-aikatyön mahdollisuuksissa ja muissa mahdollisesti asiaan vaikuttavissa tekijöissä.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Budjettipäällikkö,
osastopäällikkö

Sami Yläoutinen